

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Arbeids- og inkluderingsdepartementet	
Saksnr.: 200603652	Dok.nr.: 20
Ansvarlig: 571	Dato: 21.11.06
Adm.: INN PPE	Samfunns-: CEF
Utgitt:	

Deres ref.: 200603652-/ CEF

Vår ref.: ⁷⁶⁵⁸
06/8500 LM/EB

Dato: 15.11.06

Høring - Beskyttelse mot tvangsekteskap – tiltak for å motvirke at unge personer sendes til og holdes tilbake i opprinnelseslandet for å tvangsgiftes

Arbeids og velferdsdirektoratet viser til departementets høringsbrev av 12. oktober 2006 vedr lovforslag om beskyttelse mot tvangsekteskap.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har valgt å disponere merknadene med hovedfokus på de sentrale oppgaver og utfordringer for etaten. Av den grunn er den anbefalte mal for høringsuttalelsen i høringsbrevet ikke fulgt.

Det er et overordnet mål for Arbeids- og velferdsetaten å få flere i arbeid og aktivitet og færre på stønad. Samtidig har en del personer med innvandrerbakgrunn (spesielt fra ikke-vestlige land) særlige problemer med å få innpass i arbeidsmarkedet, f.eks. på grunn av mangelfulle norskkunnskaper, lav formalkompetanse, fravær av sosialt nettverk i Norge og/eller diskriminering. Dessuten er yrkesdeltakelsen blant kvinner lavere enn den kunne vært hos noen innvandrergrupper pga kulturelt betingede holdninger. Det er en målsetning for NAV å gi disse den nødvendige bistand slik at disse kommer seg i jobb og/eller kan delta på andre samfunnsområder.

Viktige suksessfaktorene for at personer med innvandrerbakgrunn skal få innpass i arbeidslivet og på andre samfunnsområder er etter vår erfaring følgende:

- Gode norskkunnskaper
- Kjennskap til "spillereglene" i norsk arbeids- og samfunnsliv
- Fullført utdanning
- Godt sosialt nettverk, også utover "egen etnisk gruppe"

Det er også viktig at barn lærer seg norsk så tidlig som mulig.

ARBEIDS- OG VELFERDS DIREKTORATET

Postadresse: Postboks 5 St. Olavs Plass // 0030 Oslo

Besøksadresse: C.J. Hambros plass 2 // 0164 Oslo
Tlf: 21 07 00 00 // Faks: 21 07 00 01

www.nav.no

De foreslåtte alderskravene og tilknytningskravet ifm familiegjennforening vil føre til at en del familier, herunder barnefamilier, som likevel på sikt skal bo i Norge, får et lengre ufrivillig opphold i utlandet. Dette vil også ramme personer som åpenbart har giftet seg etter eget ønske. Et langvarig utenlandsopphold som følge av de foreslåtte reglene vil etter vår oppfatning kunne svekke mulighetene for senere deltakelse i norsk arbeids- og samfunnsliv betydelig, jf. de momenter som er listet opp ovenfor. Dette gjelder spesielt unge kvinner dersom de som følge av alderskravene må oppholde seg langvarig i et land hvor de ikke får være yrkesaktive eller ta utdanning, og hvor de samtidig mister fotfestet i Norge. For denne gruppen vil de foreslåtte alderskravene nettopp kunne øke sannsynligheten for at de får en mer "passiv tilværelse" som hjemmenværende når de senere kommer tilbake til Norge. Eller at de ev. blir værende i utlandet for godt, mer eller mindre frivillig, og under forhold som ikke er ønskelige sett fra et likestillingsperspektiv.

I den grad de foreslåtte alderskravene fører til at personer som likevel på sikt skal bo i Norge, får et lengre ufrivillig opphold i utlandet, øker sannsynligheten for at disse senere får problemer med innpass i arbeidsmarkedet og behov for ulike bistandsformer fra NAV, herunder både ytelser til livsopphold og tiltak av kvalifiserende eller integrerende art. Dette kan være ytelser med hjemmel i folketryktdloven, arbeidsmarkedsloven eller i form av tiltak og økonomisk bistand etter lov om sosiale tjenester i kommunal regi. Fra Arbeids- og velferdsdirektoratets sin side er det ønskelig at færrest mulig kommer i en slik situasjon.

Behovet for arbeidskraft og arbeidskraftsinnvandring

Det er for tiden stort behov for arbeidskraft og behovet forventes å øke i årene fremover. På sikt kan det bli nødvendig å rekruttere betydelig med arbeidskraft fra land utenfor EØS. Alderskrav som vanskeliggjør familiegjennforening vil kunne gjøre det mindre attraktivt for utenlandsk arbeidskraft i de berørte aldersgrupper å arbeide i/flytte til Norge. I den grad de foreslåtte alderskravene fører til at personer som likevel på sikt skal bo i Norge, får et lengre ufrivillig opphold i utlandet, vil Norge i denne tiden miste den potensielle arbeidskraften som disse (herboende og ektefellen) kunne bidratt med.

I høringsbrevet blir det i pkt 9.2.3 gjort rede for særlige grunner som det kan være aktuelt å gi unntak for gjennom nærmere regulering i forskrift. Av unntakene som er spesielt nevnt er herboendes studieopphold i utlandet, men også søkerens (nye ektefelles) yrkeskompetanse. Dette er formulert på følgende måte: "Det vil også kunne gjøres unntak for å beholde/tiltrekke arbeidskraft til Norge". Eksemplifiseringen av de grunnlagene som det er aktuelt å gi unntak for, kan av flere årsaker være problematisk. Prinsippet om likebehandling i forvaltningen er et av dem. Tydeligst blir dette, dersom man innfører et unntak som systematisk medfører personer med høyere utdanning eller yrkeskompetanse favoriseres. Slik forslaget er formulert vil norske borgere med høyere utdanning eller utenlandske borgere med en spesielt foretrukket yrkeskompetanse eller utdanningsnivå få innvilget familiegjennforening, mens ufaglærte søkere får avslag under ellers like forhold mht forsørgelsesevne mm. Muligheten for at det foreligger tvangsekteskap vil uansett være til stede i alle disse tilfellene eller varianter, og det er derfor ikke åpenbart at dette skal være et spesielt grunnlag for unntak dersom man vil beskytte unge personer mot tvangsekteskap.

Ut fra arbeidsmarkedsmessige betraktninger om fremtidens arbeidsmarked, er det ikke gitt at Norge i fremtiden ikke vil få behov for å importere arbeidskraft som er ufaglært eller faglært, men ikke har

høyere utdanning. Arbeidstakere som befinner seg i de aldersgruppene som rammes av de foreslåtte alderskravene kan i den sammenheng være spesielt attraktiv for denne type rekruttering og innsats på det norske arbeidsmarked.

EØS-reglene

Det fremgår av høringsnotatet at de foreslåtte bestemmelser ikke vil berøre retten til oppholdstillatelse etter EØS-avtalen. Det er imidlertid ikke beskrevet nærmere hva dette innebærer mer konkret.

Vi vil derfor påpeke at norske statsborgere som ikke får familiegjennforening dersom de foreslåtte alderskravene innføres, like fullt vil kunne ha rett til familiegjennforening i et annet EØS-land, for eksempel Sverige, dersom vedkommende skaffer seg arbeid der. Det er også mulig at paret etter da å ha oppholdt seg en periode i et annet EØS land, for eksempel Sverige, senere vil kunne påberope seg rett til opphold/familiegjennforening i Norge dersom den norske statsborgeren skaffer seg arbeid her, på grunnlag av EØS-avtalens regler om arbeidskraftens frie bevegelse, jf. EF-domstolens dom i sak C-370/90. Vi viser her til minister Bertel Haarders svar på spørsmål nr. 83 stilt av Folketingets Retsudvalg 21. januar 2002 da den tilsvarende problemstillingen kom opp i Danmark.

Det vil således kunne foreligge muligheter for omgåelser og tilpasninger innenfor EØS-reglene dersom Norge innfører de foreslåtte aldersgrensene for familiegjennforening.

Andre oppholdsgrunnlag

Blant de tilfeller hvor familiegjennforening avslås pga alderskrav, vil det også forekomme tilfeller hvor herboende blir værende/boende i Norge, og hvor også ektefellen/referansepersonen vil kunne oppholde seg her periodevis, enten lovlig eller ulovlig (jf. de mange ulike oppholdsgrunnlag og arbeidstillatelser som kan gis til så vel visumpliktige som visumfrie borgere fra land utenfor EØS). I mange tilfeller vil ektefellen imidlertid ikke ha anledning til å arbeide lovlig under oppholdet. Dersom det dreier seg om en barnefamilie med dårlig økonomi, kan også dette bli en problemstilling for NAV (Hva med økonomisk sosialhjelp fra Sosialtjenesten?).

Aldersdiskriminering

I et moderne velferds- og i et menneskerettsperspektiv blir negativ forskjellsbehandling pga alder ansett for å være en uakseptabelt. Derfor er det f.eks. innført lovforbud mot aldersdiskriminering ifm ansettelser jf. arbeidsmiljøloven § 13-1. NAV erfarer likevel at det gjenstår en del holdningsarbeid når det gjelder aldersdiskriminering i arbeidslivet, og slik diskriminering kan rette seg både mot de eldre og de yngre aldersgruppene i arbeidsstyrken. Rent pedagogisk kan det derfor være ønskelig at det offentlige selv går foran som et godt eksempel og konsekvent avstår fra aldersdiskriminering, herunder de foreslåtte alderskravene ifm familiegjennforening.

Med vennlig hilsen

Tor Saglie
Arbeids- og velferdsdirektør